

Місячний Економічний Моніторинг України

**№.3 (29)
Березень
2003**

- FATF рекомендувала відмінити контрзаходи проти України, але залишила її в чорному списку.
- Україна, Росія, Білорусія та Казахстан планують створити Єдиний економічний простір.
- Управління всіма державними корпоративними правами передано Фонду державного майна.
- Україна і Угорщина підписали договір про доступ до ринків товарів та послуг в рамках вступу України до СОТ.
- Кабінет Міністрів запровадив новий порядок здійснення місцевих запозичень.
- НБУ зробив рефінансування більш привабливим для банків.
- Українським комерційним банкам надано право торгувати українськими єврооблігаціями.

Політика: FATF рекомендувала відмінити контрзаходи проти України

Прогрес України у посиленні боротьби з відмиванням "брудних" грошей задовольнив Міжнародну організацію з протидії відмиванню брудних грошей (Financial Action Task Force on Money Laundering, FATF), в наслідок чого країнам-членам FATF було рекомендовано відмінити контрзаходи. Таке рішення було прийнято під час лютневої зустрічі FATF у Парижі. Однак Україна залишиться в чорному списку країн, що недостатньо співробітничать з FATF у боротьбі з відмиванням "брудних" грошей, щонайменш до наступної зустрічі FATF в червні 2003 року. До цього часу Україні потрібно надати звіти стосовно впровадження законодавства з боротьби з відмиванням грошей, а делегація FATF прибуде до Києву, щоб оцінити ефективність роботи Департаменту фінансового моніторингу. Віце-Прем'єр-Міністр М. Азаров повідомив, що більш реалістично очікувати виключення України з чорного списку наприкінці 2003 року.

23 лютого президенти України, Росії, Білорусії та Казахстану оголосили про намір підготувати до вересня 2003 року угоду щодо створення Єдиного економічного простору. Київ був обраний як місце для засідань робочої групи, яка займатиметься розробкою угоди, тоді як очолюватиме групу посадова особа високого рангу з Казахстану. Головна мета Єдиного економічного простору – це створення зони вільної торгівлі між чотирма країнами. Однак скасування торгових бар'єрів було однією з цілей, проголошених Співдружності незалежних держав (СНД), і з часів його створення це питання піднімалося неодноразово, але жодного разу наміри не були втілені.

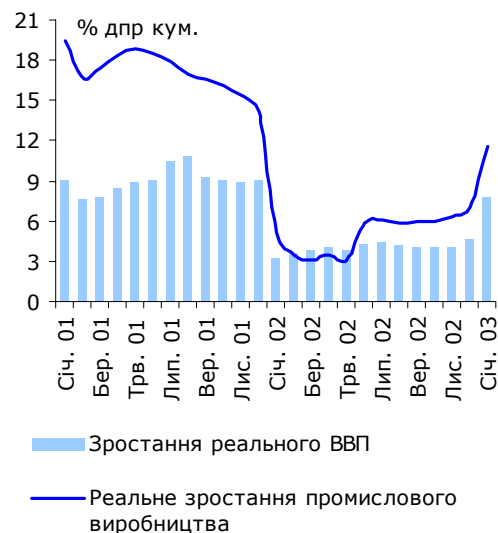
Президент України Л. Кучма оголосив, що Україна підтримає будь-яке рішення ООН щодо Іраку. У випадку військових дій в регіоні Україна готова надати ООН батальйон хімічного, бактеріологічного та радіоактивного захисту. Як повідомлялося раніше, Україну було звинувачено у поставках військової техніки до Іраку. США та Україна досі не розв'язали проблем, пов'язаних із звинуваченням України у продажі Іраку радарів "Кольчуга".

Реальний сектор: Зростання реального ВВП прискорилося у січні

У січні 2003 року зростання реального ВВП становило 7,7 % дпр. Збільшення доданої вартості відбулося головним чином в обробній промисловості (13,8% дпр.) і будівництві (24,4%), тоді як роздрібна та оптова торгівля досягла помірного зростання на рівні 8,8% дпр., утримуючи минулорічну тенденцію уповільнення росту. Промислове виробництво зросло на 11,6% дпр. за рахунок всіх трьох основних галузей – добувної та обробної

Населення: 48,4 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 30,9%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 14,7%
Інвестиції/ВВП: 20,4%
Експорт: Росія 22%, ЄС 17%
Імпорт: Росія 34%, ЄС 20 %

Промислове виробництво та зростання реального ВВП

Джерело: Держкомстат

Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультаций
 вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
 Тел. (+38044) 228-6342
 Факс (+38044) 228-6336
 E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.kiev.ua>

промисловостей, а також виробництва і розподілу електроенергії, води та газу. Найбільше зростання - на 22% дпр. - відбулося в металургії завдяки сприятливим умовам на світових ринках металу.

Після річної паузи у розвитку сектора будівництва, що була значною мірою спричинена політичною невизначеністю, протягом першого місяця 2003 року випуск галузі зріс на 21,6% дпр. Обсяги укладених річних угод збільшилися на одну п'яту у номінальному виразі порівняно з відповідним періодом минулого року. З огляду на те, що будівництво складає біля 40% інвестицій, у 2003 році можна очікувати збільшення останніх.

Галузеві тенденції: Всі державні корпоративні права передано в управління Фонду державного майна

Приватизація. Відповідно до розпорядження Президента сконцентрувати управління державними корпоративними правами виключно у Фонді державного майна (ФДМ), Кабінет Міністрів передав ФДМ всі акції, що знаходяться у державній власності. Ця передача має покращити ефективність управління державним майном завдяки впорядкуванню державних прав власності. Однак ФДМ технічно неспроможний управляти усіма державними корпоративними правами власноруч. Тож необхідно або розширити ФДМ, або створити окрему установу, що буде займатися питаннями управління державною власністю. Як спосіб вирішення цієї проблеми ФДМ планує передати частину державних корпоративних прав органам центральної виконавчої влади. Зокрема, ці плани стосуються державної нафтогазової компанії "Нафтогаз України". Однак передача державних прав власності спочатку в управління ФДМ, а потім назад до органів центральної виконавчої влади може ще більше заплутати управління державними корпоративними правами.

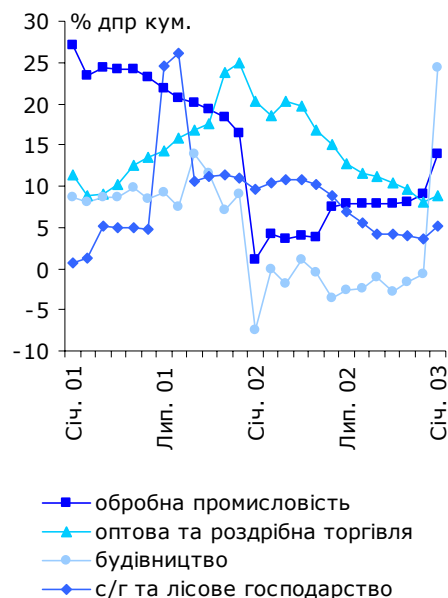
Інфраструктура. Верховна Рада подолала вето Президента щодо закону, який відмінняє плату за вхідні дзвінки. Закон набере чинності через півроку із дня його підписання. Тоді постачальники всіх видів послуг телефонного зв'язку не матимуть права брати плату за вхідні дзвінки. Ймовірно, що це рішення призведе до значного подорожчання абонентної плати за мобільні телефони, скасування існуючих прямих номерів для мобільних телефонів та збільшення плати за вихідні дзвінки з стаціонарних телефонів. Зважаючи на недостатньо розвинуте регулювання відносин та розрахунків між операторами, відміна плати за вхідні дзвінки здається передчасною.

Сільське господарство. Згідно з указом Президента, Державний комітет земельних ресурсів став єдиною інституцією, що веде земельний кадастр та реєструє права власності на об'єкти нерухомості. Комітет реєструє земельні ділянки, нерухоме майно та права власності на нього; утримує Державний реєстр землі та прав власності на об'єкти нерухомості, а також здійснює землеустрій. Очікується, що централізація записів щодо всіх об'єктів нерухомості підвищить захист прав власності та сприятиме розвитку іпотеки в Україні.

Зовнішній сектор: Україна поступово рухається в напрямку вступу до СОТ

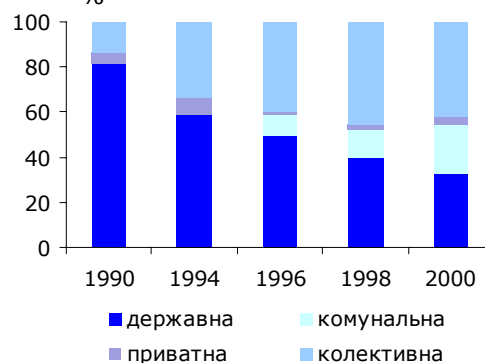
Протягом лютневої зустрічі Робочої групи з питань вступу України до Світової організації торгівлі (СОТ), Україна та Угорщина підписали договір про доступ до ринків товарів та послуг. Цей договір є десятою угодою такого типу, яка була підписана протягом десяти років з початку процесу вступу. Було повідомлено, що учасники зустрічі підтримали пропозицію розпочати роботу над Протоколом вступу, який є фінальним документом у процесі переговорів країни щодо вступу до СОТ. Однак гармонізація національного законодавства у відповідності

Зростання доданої вартості у деяких секторах економіки

Джерело: Держкомстат

Основний капітал за формами власності

Джерело: Держкомстат

до вимог СОТ залишається одним з ключових питань для подальшого прогресу у переговорах.

Згідно з інформацією Держкомстату, у 2002 році експорт товарів зріс на 10,4% у доларовому виразі, тоді як імпорт збільшився на 7,6%. Падіння експорту до країн СНД на 6,4% дпр, головним чином пов'язане із значним зменшенням торгівлі з Росією, було компенсовано 17% дпр зростанням експорту в інші країни світу, зокрема в Азію (27,6% дпр) та Європу (13,8% дпр). Зростаюча регіональна диверсифікація українського експорту частково компенсує його концентровану товарну структуру. Як і до цього, біля 40% загального експорту складають чорні метали та вироби з них, які залежать від світової кон'юнктури та часто є об'єктами протекціонізму.

Фіскальна політика: Введено новий порядок здійснення місцевих запозичень

Згідно з нормами Бюджетного кодексу, Кабінетом Міністрів схвалено новий порядок здійснення запозичень до місцевих бюджетів, за яким місцеві ради мають узгоджувати такі запозичення з Міністерством фінансів та виконати низку інших вимог. Міністерство фінансів може заборонити позики, якщо визнає їх такими, що становлять загрозу виконанню місцевого бюджету, або такими, що мають високу ймовірність дефолту і можуть негативно вплинути на загальну кредитоспроможність держави. В той же час, дозвіл Міністерства фінансів на здійснення місцевих запозичень не може розглядатись як державна гарантія чи доказ платоспроможності позичальника. Такий контроль з боку Міністерства фінансів є дуже важливим з огляду на недостатню досвідченість місцевих рад в питаннях здійснення позик. Ефективність нового порядку буде перевірено на прикладі випуску єврооблігацій містом Києвом, який запланований на березень 2003 року.

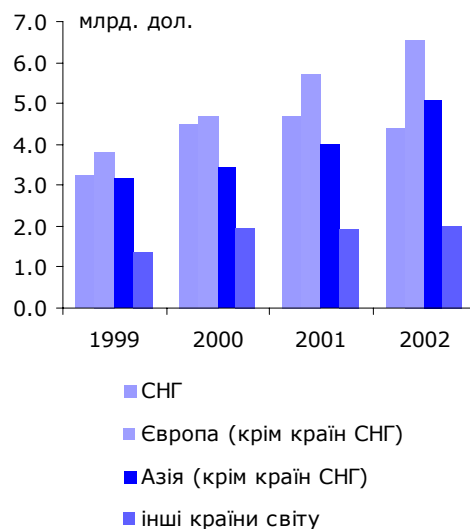
В січні 2003 року профіцит консолідованого бюджету склав 1,45 млрд. грн. порівняно з 1,4 млрд. грн. в січні 2002 року. Цей місяць був відзначений показовим виконанням доходів центрального бюджету, що стало можливим завдяки значному економічному зростанню, збільшенню деяких акцизів та покращенню податкового адміністрування. Виконання загального фонду бюджету за доходами становило 100%, порівняно з 88% у січні 2002 року. В той же час виконання загального фонду за видатками було надзвичайно низьким: 62% порівняно з 50% у січні 2002 року. Нагромадження профіциту бюджету частково пояснюється необхідністю виконувати державні боргові зобов'язання, зокрема здійснити платежі за єврооблігаціями, заплановані у березні.

Монетарна політика: НБУ зробив рефінансування більш привабливим для банків

Дотримуючись обіцянки поліпшити умови рефінансування, в лютому НБУ вніс декілька змін до процедури рефінансування банків. По-перше, було відмінено заставу для кредитів "овернайт", що надаються через постійно діючу лінію рефінансування. По-друге, максимальну тривалість середньострокових кредитів, які розподіляються на спеціальних тендерах, подовжено з 9 до 12 місяців. Запровадженні зміни мають зробити кредити рефінансування більш привабливими для банків, що, в свою чергу, дозволить НБУ гнучкіше проводити монетарну політику.

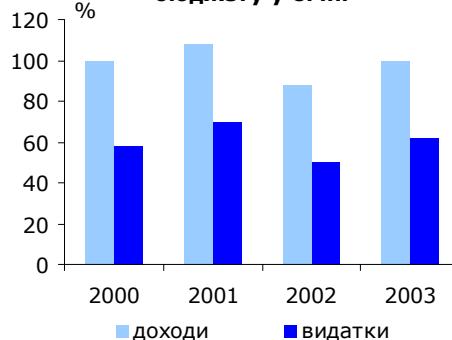
У лютому продовжилось уповільнення зростання монетарної бази, яка збільшилась всього на 25,4% дпр. В той же час, порівняно з минулим роком, споживчі ціни продемонстрували стрімке зростання до позначки 2,5% дпр, яке значною мірою пояснюється дуже низьким рівнем цін у лютому минулого року.

Регіональний розподіл експорту товарів

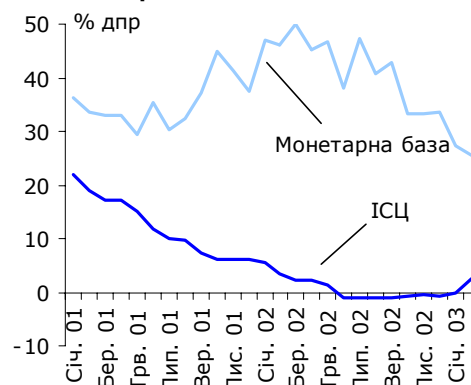
Джерело: Держкомстат

Виконання державного бюджету у січні

Джерело: Державне казначейство

Зміна монетарної бази та інфляції споживчих цін

Джерело: Держкомстат, НБУ

Фінансові ринки: Українським банкам надано право торгувати українськими єврооблігаціями

Ринок державного боргу. Згідно з новою Постановою НБУ, комерційні банки можуть купувати українські єврооблігації на міжнародних ринках за наявності відповідної ліцензії НБУ та власних коштів банків в іноземній валюті. Банкам заборонено купувати валюту на міжбанківському валютному для придбання єврооблігацій. Крім того, подальшу торгівлю цінними паперами в середині країни дозволено проводити тільки в національній валюті. Таке рішення НБУ дозволить збільшити попит на українські єврооблігації, не створюючи додаткового тиску на обмінний курс.

Валютний ринок. Минулого року в Україні мав місце значний відтік капіталу, який, за словами Голови Національного банку С. Тигіпка, досяг 2,3 млрд. грн. З метою запобігти подальшому витоку капіталу, НБУ дещо посилив регулювання валютного ринку. По-перше, було запроваджено ліцензії на купівлю українських цінних паперів резидентами у нерезидентів. По-друге, НБУ розпочав контроль за цінами надання послуг резидентам нерезидентами. Такі заходи допоможуть запобігти відтоку капіталу через деякі існуючі канали, але дуже ймовірно, що відтік продовжиться іншими шляхами.

Динаміка ціни українських єврооблігацій в 2002-2003 роках*

* Деноміновані в євро
Джерело: Art-Capital

Економічні Тенденції		IV кв 01	I кв 02	II кв 02	III кв 02	IV кв 02	Лист. Грд.	Січ.	Лют.	
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	5,7	3,8	4,5	3,5	...	4,6	...	7,7	...
Зростання ВВП (реальне, кум.)	% дпр	9,1	3,8	4,3	4,1	4,1	4,1	4,6	7,7	...
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	14,2	3,1	5,8	6,0	7,0	6,3	7,0	11,6	...
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	9,9	11,1	9,2	3,0	1,9	2,7	1,9	5,2	...
ІСЦ	% дпр	6,1	2,2	-1,1	-1,1	-0,6	-0,4	-0,6	-0,1	2,5
ІВЦ	% дпр	0,9	-0,5	4,0	4,9	5,7	5,3	5,7	6,8	6,8
Експорт (дол. США, кум.)*	% дпр	9,5	1,5	2,4	6,9	...	...	10,4"	...	...
Імпорт (дол. США, кум.)*	% дпр	14,1	-2,1	0,9	4,7	...	...	7,6"	...	...
Торгівельний баланс товарами (кум.)	млрд. дол. США	0,20	0,14	0,2	0,37	...	...	0,98"	...	...
Поточний рахунок, на кінець періоду	млрд. дол. США	1,40	0,72	1,32	2,09	...	x	x	x	x
Поточний рахунок	% ВВП	3,7	9,0	7,5	7,2	...	x	x	x	x
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	3,09	3,11	3,41	4,02	4,42	4,32	4,42	4,56	4,71
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	37,4	49,9	38,0	42,9	33,6	33,2	33,6	27,2	25,4
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	29,6	27,7	25,0	20,1	19,5	19,4	19,5	18,6	17,7
Обмінний курс, середній	дол. США	5,30	5,32	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33
Обмінний курс, середній	євро	4,74	4,66	4,88	5,24	5,33	5,34	5,42	5,65	5,75

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки

" Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарами (джерело: Держкомстат)
квартальні дані містять експорт та імпорт товарів та послуг (джерело: НБУ)

* Зростання у доларовому виразі

** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (НБУ)

Основні Економічні Показники		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Номинальний ВВП	млрд. грн.	54,5	81,5	93,4	102,6	130,4	173,0	201,9	20,56
Номинальний ВВП	млрд. дол. США	37,0	44,6	50,2	41,9	31,6	31,8	37,4	41,4
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	-12,2	-10	-3	-1,9	-0,2	5,9	9,1	4,1
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	-12,0	-5,1	-0,3	-1,0	4,0	12,4	14,2	7,0
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	-3,6	-9,5	-1,9	-9,8	-6,9	9,8	9,9	1,9
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	376,4	80,2	15,9	10,6	22,7	28,2	12,0	0,8
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	181,7	39,7	10,1	20,0	19,2	25,8	6,1	-0,6
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	488,9	52,1	7,7	13,2	31,5	20,9	8,6	3,1
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	172,1	17,3	5,0	35,4	16,0	20,8	0,9	5,7
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	2,6	19,1	0,0	-13,4	-7,9	17,9	9,5	...
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	1,5	17,4	2,0	-14,0	-19,1	18,9	14,1	...
Поточний рахунок	млрд. дол. США	-1,2	-1,2	-1,3	-1,3	0,9 ^o	1,2 ^{oo}	1,4	...
Поточний рахунок	% ВВП	-3,1	-2,7	-2,7	-3,1	2,9	3,8	3,7	...
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,3	0,5	0,6	0,7	0,5	0,6	0,8	...
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,1	2,0	2,4	0,8	1,1	1,5	3,1	4,42
Бюджетний баланс***	% ВВП	-6,9	-5,1	-6,8	-2,7	-2,1	-0,7	-1,9	...
Загальний державний борг	% ВВП	40,9	25,0	30,3	49,4	61,4	44,5	37,4	...
Зовн. борг (загальний)	% ВВП	26,3	20,5	19,4	38,4	50,0	32,5	26,8	...
Грошова база, на кінець періоду	% дпр.	132,3	38,0	44,6	21,9	39,3	39,9	37,4	33,6
Обмінний курс, середній	дол. США	1,5	1,8	1,9	2,4	4,1	5,4	5,4	5,3
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	1,8	1,9	1,9	3,4	5,1	5,4	5,3	5,3
Обмінний курс, середній	євро	1,9	2,3	2,1	2,8	4,4	5,0	4,8	5,0
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	2,3	2,4	2,1	4,0	5,2	5,1	4,7	5,5

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, IFS, власні розрахунки

*** Бюджетний баланс розрахований за новою методологією, що застосовується з 2002 року.

"Мінус" означає дефіцит бюджету

^o Вартість товарів, переданих у власність Росії згідно з міжурядовою угодою про розподіл Чорноморського флоту, підписаною у травні 1997 року, на загальну суму 726 млн. дол. США не врахована.

^{oo} Вартість авіакомплексів, переданих у власність Росії як частина боргу за газ, згідно з міжурядовою угодою, підписаною у жовтні 1999 року, на загальну суму 274 млн. дол. США не врахована.

Скорочення

дпк до попереднього кварталу

дпр до попереднього року

дпм до попереднього місяця

кум. кумулятивно